

14. 12. 2010

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Rozhodci a jejich činnost de lege ferenda

V českých poměrech rozhodčí řízení dosud nezakotvilo, tvrdí jedni. V českém prostředí rozhodčí řízení ani dlouhodobě zakotvit nemůže, pokračují, neboť paternalistická společnost, v níž jsou lidé zvyklí naslouchat ve zvýšené míře státu, a domáhat se vždy a všude za každých okolností jeho „ochrany“, nikdy nepřijme soukromé (smluvní) soudnictví za své, a i kdyby byli všichni rozhodci, členové určitého rozhodčího senátu, vzděláním, reputací, erudicí, i osobní pověstí osobnostmi daleko přesvědčivějšími, než členové obdobného senátu soudců, nic by to neměnilo na tom, že by průměrný žalobce (s trochou ironie v narážce na pojem „průměrného spotřebitele“ řečeno) dal raději přednost soudu státnímu.

ROZHODČÍ SOUD

při IAL SE Institute of Arbitration Law

Sudiště Praha – PALÁC KONVIKT, Konviktská 24, 110 00 Praha 1, Česká republika
Sudiště Bratislava – Obchodná 39, 811 06 Bratislava, Slovenská republika

www.rozhodcisoud.net

Proč tomu tak je? Proč je tomu tak za situace, kdy státní soudy dlouhá léta nefungují, resp. nedochází ke snížení doby trvání sporů, ač je justice, a soudy zvláště, dotována stále vyššími a vyššími příjmy ze státního rozpočtu, a nadto pak – podobně jako u dvojího zdanění - platíme u soudu ještě jednou, a to, když se na něj obracíme s žalobou...?

Nevím, jedna z příčin však určitě leží v psychologické rovině, když lidé nevstřebali samu základní skutečnost, že jejich spory mohou rozhodovat osoby soukromého práva, od státního úředníka v taláru odlišné. Víra ve stát, a státní soudnictví vůbec, by ostatně mohla být samostatným předmětem psychologicko-filozofického pojednání, jak na to již svého času poukázal Hans Kelsen - lidé vidí ve státu božstvo a víra ve stát, v to, že „stát je dobrý“, že „bez státu věci veřejné zajistit nelze“, že „stát je nutný“, víra v to, že „státu nevládne jen omezená soukromá skupina lidí“, která sleduje při správě věcí veřejných jen svůj vlastní účel, ale že „stát skutečně v objektivním slova smyslu existuje“, tyto všechny segmenty jako prvky víry ve stát činí z této víry, z tohoto přesvědčení, jakýsi specifický druh ateistického náboženství.

Určitý pocit z ateistického náboženství ve mně nedávno vzbudil článek advokáta České advokátní komory JUDr. Tomáše Chalupy s názvem „Postoupení pohledávky a rozhodčí doložka“.

Ač se obsahem příspěvku netřeba nijak blíže zabývat, protože je po právní stránce zcela mimo výšeč mezinárodního i tuzemské právní úpravy rozhodčího řízení, doktríny, judikatury i praxe, a toliko polemika s jednotlivými dovozeními autora v uvedeném příspěvku by z nich teprve činila názor, což by mělo logicky vést k „nijakosti reakce“ na zmiňovaný článek, zaujal mě fakt otevřené kriminalizace rozhodčího řízení, a to z úst advokáta, jakožto reprezentanta stavovské komory, který je vázán řadou etických standardů a který by měl svá slova umět dobře vážit.

Prezentace extrémních názorů ve společnosti je „vrcholem demokracie“, řekl by možná některý z

ústavněprávních teoretiků a politologů. Snad, neboť meze přípustnosti zásahu svobody projevu jednoho člověka v relaci k zásahu do práv (svobod) druhého člověka budou zkoumány vždy v každém jednotlivém případě, kdy k extrémním výrokům dojde. To však není případ příspěvku Tomáše Chalupy, který v něm (i) veřejně a (ii) paušalizovaně (iii) explicitně kriminalizuje celou jednu profesní skupinu, a to rozhodců ad hoc, tedy osoby, jež v souladu s příslušnými ustanoveními zákona o rozhodčím řízení a zmocněním stran učiněným v rozhodčí doložce vykonávají funkci rozhodce. A to je již výrok, který lze sotva nechat bez povšimnutí, o to více, dovozuje-li autor trestněprávní odpovědnost i těch advokátů, kteří opakovaně rozhodují spory v rozhodčím řízení, aniž by působili jako rozhodci stálého rozhodčího soudu. I když působím jako advokát a jsem rozhodcem stálého rozhodčího soudu, čímž splňuji „segregační“ podmínky kladené Tomášem Chalupou, považuji k tomu právě zejména jako rozhodce za vhodné uvést několik slov, neboť jde o tvrzení povahy kolektivního odsudku a to odsudku povahy zásadní.

Rozhodčí řízením je naplněním čl. 36 Listiny.

Odhlédnuto od skutečnosti, že rozhodčí řízení je naplněním čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle něhož platí, že „Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu“, neboť právě rozhodčí soud je oním orgánem, jehož Listina v předmětném ustanovení vedle státního soudu uvádí, jakož i od toho, že rozhodce ad hoc zmocňuje k opakovanému výkonu jeho činnosti zákon o rozhodčím řízení, jež zakládá legální licenci rozhodovat spory i osobám-neadvokátům, a k níž (pohledu právně-teoretického) jako „složená právní skutečnost“ přistupuje rozhodčí smlouva sjednaná stranami a budoucími účastníky rozhodčího řízení, stěží se ubránit dojmu, že takto veřejně prezentovaný mediální atak cílený na celou profesi rozhodců, je z pera advokáta, jehož jsem měl vždy za seriózního reprezentanta české „časopisecké“ advokacie, povahy skutečně bezprecedentní.

Připomněl mi znovu onu extrémně paternalistickou stránku ateistického náboženství jménem stát, vylučující z veřejného života vše, co je soukromé, nebo alespoň soustavně umenšující jeho roli; tu stránku v oblasti práva a legislativy, která pro les kogentních sociálně inženýrských norem nevidí jednotlivé stromy obyčejných lidských příběhů, které na rozdíl od magazínových příspěvků a zpráv z titulek novin nejsou vůbec černobílé.

Jsem názoru, že advokáti a rozhodci by měli být těmi, kteří se podílejí na úspěšném výkonu českého rozhodčího soudnictví, a že tak, jak se rozhodčí řízení rozšiřuje v zemích kontinentální Evropy (o angloamerické oblasti ani nemluvě), mělo by být při reálné nedostupnosti rychlé a hospodárné spravedlnosti před orgány státu vedle mediace a dalších alternativních způsobů řešení sporů trendovní záležitostí i u nás. Globalizovaný svět a gradace obchodních transakcí v něm si již z ekonomického hlediska dávno nevystačí s podporou národních justičních orgánů v jednotlivých státech, ale stále více tendují k alternativám, spočívajícím ve smírném vyřešení sporu pomocí osoby mediátora, konciliátora nebo rozhodce. Tyto národní trendy, jež eskaloval „byznys 21. století“, jsou přitom plně kompatibilní s legislativními záměry Evropské unie, vyjádřenými na poli mediace vedle jiných např. ve Směrnici o mediaci v občanských a obchodních věcech, v níž se politika EU ve vztahu k alternativnímu řešení sporů mimo páteř orgánů státního soudnictví deklaruje na vícero místech a to zcela jasně. Česká politika odklonu od alternativ mimosoudního řešení sporů by tedy šla proti cílům EU v této oblasti. Je proto dobře, že na parlamentní půdě nejsou názory, které omezují arbitrabilitu spotřebitelských a jakýchkoliv jiných sporů, čtené a že se Česká republika nestává v tomto ohledu „legislativním extrémem“.

Rovněž politika ochrany spotřebitele pojímaná v českém právním prostředí některými právníky a advokáty jako ochrana mentálně retardovaného občana, jehož podpis na smlouvě nemá žádnou právně zavazující hodnotu, neboť jej odpovědně do co důsledků pro futuro neváže, a její zrcadlový odraz spočívající v kladení dalších a dalších protekcionistických opatření proti legálnímu a

legitimnímu obchodování s úvěry a půjčkami, které jsou všechny apriori a bez podrobných mikroekonomických a statistických analýz odsuzovány a považovány za lichevní, by v konečném důsledku nemohly vést nikam jinam, než k podvázání obchodu jako takového a k dřívějšímu či pozdějšímu problému v národních ekonomikách všech zemí, které se těmito politikami vydaly.

Je proto třeba, aby se situace v českém rozhodčím řízení zklidnila a „nestřílelo se naostro a naslepo“, ale aby se naopak hledal užitečný kompromis, schopný zajistit fungování rozhodčího soudnictví v České republice i pro futuro tak, abychom se v době globálně fungující ekonomiky, která logicky proměňuje i procesní nástroje ve zbožně-tržních vztazích a celý systém vymáhání práva, včetně jeho efektivity a rychlosti, neocitali mimo mainstream civilizovaného světa, do něž moderní, soukromá a smluvní arbitralistika jako alternativní a státní rozpočet nezatěžující procesní systém sui generis podporovaný od 70. let i na poli Organizace spojených národů a její Komise pro mezinárodní právo (UNCITRAL) již dnes neodmyslitelně patří.

Rozhodci a jejich činnost de lege ferenda v České republice je zajištěna řadou mezinárodních smluv, přičemž všechny tyto smlouvy pod pojmem rozhodčí soud rozumí jak stálé rozhodčí soudy, tak rozhodci ad hoc a oba pojmy je tedy nutno používat promiscue a nedělat mezi nejen velký, ale dokonce žádný rozdíl.

V oblasti rozhodčího řízení s mezinárodním prvkem je v této souvislosti klíčová tzv. Newyorská úmluva z roku 1958. Jde o dohodu multilaterální povahy, která zakládá vykonatelnost rozhodčích nálezů v zahraničí a která se je vůdčím smluvním dokumentem rozhodčího řízení vůbec. Jejím signatářem je i Česká republika, počet smluvních stran (kterými jsou státy jako subjekty mezinárodního práva) je více než 150 (srov. Vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. [74/1959](#) Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (Newyorská úmluva). Newyorská úmluva operuje s pojmem „rozhodčí soud“ v čl. V odst. 1 písm. d), kde jej používá promiscuitně jako pro (i) jednoho rozhodce ad hoc, tak pro (ii) 3 rozhodce ad hoc, tak pro (iii) stálý rozhodčí soud. Druhá nejvýznamnější mezinárodní dohoda v oblasti rozhodčího řízení, platná pro evropské země, je tzv. Evropská úmluva o obchodní arbitráži (srov. Vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. [176/1964](#) Sb., o Evropské úmluvě o obchodní arbitráži (dále jen „Evropská úmluva o arbitráži“). Evropská úmluva o obchodní arbitráži používá pro rozhodčí řízení ad hoc, tak pro rozhodčí řízení u stálé rozhodčí instituce, výrazu „arbitráž“. Zřejmě je to z čl. I. odst. 2 písm. 2 Evropská úmluva o arbitráži, které podává explicitní definici pojmu arbitráž tak, že „Označení „arbitráž“ znamená nejen rozhodování sporů rozhodci ustanovenými pro jednotlivý určený případ (arbitráž ad hoc), nýbrž také pro rozhodování „stálými rozhodčími institucemi“. I multilaterální a bilaterální mezinárodní dohody o podpoře a ochraně investic rozumí pod pojmem rozhodčí soud právě rozhodčí senát ad hoc a vztahuje se k rozhodčímu řízení ad hoc, nikoliv k rozhodčímu řízení před stálou rozhodčí institucí, namátkou srov. Dohoda mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Nizozemským královstvím o podpoře a vzájemné ochraně investic, vyhlášenou jako Sdělení č. SDĚLENÍ č. [569/1992](#) Sb. federálního ministerstva zahraničních věcí dne 29. 04. 1991.

Je také dobře, že vládní návrh z dílny Ministerstva spravedlnosti České republiky předpokládá možnost zřízení tzv. autorizovaných rozhodců ad hoc, jež by museli složit zkoušku u Ministerstva spravedlnosti a byli zapsáni jako autorizovaní rozhodci na jeho seznamu. Tyto osoby by musely mít právnické vzdělání; jiní rozhodci ad hoc by spotřebitelské spory rozhodovat nesměli, čímž se mělo zamezit excesům v rozhodovací činnosti tzv. rozhodců smluvně spjatých s žalobcem, kteří právnickým vzděláním nedisponují a rozhodují spotřebitelské spory často zaujatě v neprospěch spotřebitele, jak byl tento jev učiněn (a po zásluze) již několikrátě předmětem kritiky spotřebitelské i podnikatelské veřejnosti.

Rozhodčímu řízení v České republice proto blýská na lepší časy a s ním i většině občanů, kteří nechtějí a s ohledem na povahu jejich podnikatelské činnosti často ani nemohou čekat na exekuční

titul několik měsíců nebo let, jak jim jako alternativu – bohužel stále ještě nabízí státní soudnictví.

JUDr. Luděk Lisse, Ph.D. LL.M.

advokát v Praze a rozhodce Rozhodčího soudu při IAL SE

[Rozhodčí soud při IAL SE](#)

Expozitura (sudiště) Praha
PALÁC KONVIKT
Konviktská 24
110 00 Praha 1

Tel.: + 420 224 241 319

Fax: + 420 224 281 226

e-mail: podatelna@rozhodcisoud.net

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice – natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení – nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)